

Kainuun hyvinvointialue
PL 400
87070 Kajaani

LAUSUNTO

20.01.2023

Asia: Kainuun hyvinvointialueen lausunto hallituksen esityksestä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuslaitoksen etäkuuleminen

Valmistelija: Jukka Lindberg, hyvinvointialueen johtaja

Kainuun hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä.

Yleiskuva ja rahoituksen määräytymiskriteerit

Rahoituslakia on korjattu matkan varrella useita kertoja. Sinänsä lakien korjaaminen on positiivista, jos niillä saadaan aikaan käytännössä toimivampaa normiohjausta. Rahoituslaki on kehittynyt esimerkiksi yliopistosairaalisien osalta oikeaan suuntaan. Tarveperustaisessa rahoitusmallissa on toki edelleen korjattavaa. Yliopistosairaalisien ohella on rahoituksen määräytymiskriteerit edelleen kehitettävä erityisesti syrjäisyyden, palkkatekijän ja tyydyttämättömän palvelutarpeen osalta. Kainuussa asuu reilut 70 000 ihmistä Belgian kokoisella maantieteellisellä alueella. Olosuhteet luovat ylimääräisiä kustannuksia johtuen välimatkoista ja asutuskeskittymien pienuudesta ja kysynnän alenemasta. Syrjäisiin olosuhteisiin on vaikea rakentaa optimaalista palveluverkkoa välimatkoista ja kysynnän vaihteluista johtuen.

Ammattilaisten rekrytointi syrjäisille alueille, jossa ei ole yliopistoa, edellyttää yliopistokeskuksia korkeampaa palkkatasoa. Vielä 80-luvulla työehtosopimuksissa oli erillinen syrjäseutulisa, joka oli korkeimmillaan noin neljäsosa palkasta. Syrjäseutulisa on poistunut, mutta syrjäseuduille muodostuu vaikeista rekrytointitekijöistä johtuen yliopistokeskuksia korkeampi palkkataso. Lisäksi tyydyttämätön palvelutarve ja siitä aiheutuvat kerrannaiskustannukset ovat Kainuun maakunnalle tyypillinen ilmiö.

Yhteenvedona voi yleisesti todeta, että rahoituslakia ja rahoituksen määräytymistä on syytä kehittää pitkäjänteisesti. Samalla voidaan todeta, että rahoituksen merkittävien muutosten säätäminen on jäänyt myöhäiseksi. Hyvinvointialueen johtamisen kannalta toiminnan rahoituksen epävarmuustekijät ovat edelleen - järjestämisvastuun jo siirryttyä - melkoisen suuret.

Rahoituksen rakenteessa on syytä edelleen painottaa rahoituksen ja väestön palvelutarpeen keskinäistä suhdetta. Tällä uudistuksella suhde heikkenee siirtymätasauksen rajojen kautta. Tämä on kehitystä väärään suuntaan.

Kustannuserien erilainen pohja ja erilaiset olosuhteet

Yleisesti tarvepohjaisen rahoituksen tasoa olisi tarkasteltava suhteessa vakioituihin kustannuseriin. Toimintatuottojen osalta on suurtakin eroavaisuutta valtakunnallisesti. Asiaksmaksujen tasossa on vaihtelua maksimimaksuista perimättä jättämiseen. Nettokustannuslaskennassa pitäisi käyttää valtakunnallisesti vakioituja suureita.

Eri hyvinvointialueiden lähtökohtatilanne on erilainen. Tämän vuoksi eri olosuhdetekijöiden rahoitus tulisi rahoittaa perusrahoituksen ulkopuolelta.

Nyt ehdotettu siirtymätasauksen muutos ei kohtele alueita tasa-arvoisesti. Jotkut alueet saavat merkittäviä hyötyjä. Hyötyjen uudelleenjaon perusteet jäävät epämääräisiksi. Rahoituksen ja tarvetekijöiden yhteyttä ei voi liikaa korostaa.

Kajaanissa 19.1.2023

Jukka Lindberg, hyvinvointialueen johtaja